

TOPLAM KALİTE SİSTEMİNİ OLUŞTURMADA TEMEL AŞAMA: STANDARTLARIN BELİRLENMESİ

Yavuz ERİŞEN*

Özet

Eğitim ve öğretim kurumlarında kalite ve saygınlığın artırılabilmesi için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, eğitim sistemlerini bütün boyutlarıyla çağdaş standartlarda bir yapıya kavuşturma çabası içerisinde oldukları gözlenmektedir. Bu amacı gerçekleştirmeye dönük olarak birçok eğitim kurumunda uygulama alanı bulan ve başarı sağlayan toplam kalite anlayışının, tüm eğitim kademeleriyle birlikte, özellikle öğretmen yetiştirme programlarında uygulanmaya başlamasının ülkelerin geleceği açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu makalede, eğitimde, özellikle öğretmen eğitiminde toplam kalite sistemini oluşturmada ve akreditasyon sürecini gerçekleştirmede temel aşamayı teşkil eden standart belirleme çalışmalarının önemi, yararları, standart belirleme süreci ile çeşitli ülkelerde ve Türkiye'de konuya ilişkin çalışmalar incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Toplam kalite, eğitimde kalite, kalite standartları, öğretmen eğitimi

Abstract

In order to increase the quality and dignity in education and training institutions, it is observed that all countries are in an effort to get their educational systems to contemporary standards in all aspects. It is thought that it will be important to start to implement total quality management understanding which is found implementation chances in many educational institutions and succesful towards realising this aim, especially to teacher training programs in terms of the future of countries. In this article, it is reviewed the importance of studies of specifying standards which makes up a basic step to establish total quality system in education especially in teacher training and to accreditation process, its benefits, process of developing standards and related studies in various countries and in Turkey.

Key words: Total quality, educational quality, quality standards, teacher training,

Belirlenen ihtiyaçların tatmin edilme derecesine yönelik olarak ürün veya hizmeti etkileyen özelliklerin toplamı olarak tanımlanan kalite kavramı, eğitimle çok yakından ilişkili bir kavramdır. Yeni dünya düzeninin gerektirdiği nicelik ve nitelik insan gücünün yetiştirilebilmesinde anahtar rol oynayan eğitim kurumlarının kendilerinden beklenen görevleri verimlilikle yerine getirebilmeleri için kaliteli bir yapıya kavuşmaları gerekmektedir. Temel amacı, yürütülen işlerin hem nitelik hem de nicelik yönünden geliştirilmesi ve iyileştirilmesi olan toplam kalite anlayışının, son yıllarda gelişmiş ülkeler başta olmak üzere hemen hemen bütün dünyada özel ve kamu kuruluşlarının önemli fonksiyonlarından biri hâline geldiği izlenmektedir.

Toplam kalite anlayışının eğitime uygulanmasıyla; iletişiminin kolaylaşması, öğrenci ve akademik çevre arasındaki sınırların azalması, öğrenme seviyesinin artması, moral seviyesinin, kararlılık ve motivasyonun yükselmesi, öğrencilerin isteklerinin anlaşılması, öğrenme süresinin azalması, saygınlık ve yönetime katılımın artması, yenilikçi gelişmelerde büyük artışların olması; genel olarak verimlilik ve memnuniyetin artması gibi faydalar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu faydalar göz önüne alınınca sistemin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Ayrıca bu uygulamalarla dünyada eğitim sektöründe oluşan değişikliklere uyum sağlamak ve her geçen gün mükemmelliğe doğru ilerlemek mümkün görünmektedir (Hill ve Taylor 1991:7; Tavmergen 1999:18).

ABDPde yapılan araştırma sonuçlarına göre, okullarda toplam kalite anlayışı doğrultusunda uygulamalar yapıldıktan sonra ortaya çıkan gelişmeler şöyle özetlenmektedir (Chaffe ve Sheer 1992, 22):

- Ürün ve hizmetin kalitesinde sürekli gelişmeler olmuştur.
- Öğrenci, öğretmen, personel ve iş dünyasının tatmini oldukça artmıştır.
- Daha çok verimlilik sağlanmıştır.
- Aynı ya da daha az para karşılığında daha çok hizmet elde edilmiştir.
- Ekonomik güçlüklerin üstesinden gelmek için yeni yollar bulunmuştur.

Toplam kalite anlayışının yukarıda sıralanan faydaları, bu anlayışa yönelik uygulamaların, değişimi yakalamak isteyen bütün ülkelerde hızla yayılmasını sağlamıştır. Hergüner'e (1998:16) göre toplam kalite uygulamalarının eğitim kurumlarında artmasının temel nedeni; eğitimin kalitesi ile doğrudan ilgili olan nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılama yarışında, okulların kendilerine düşen görevleri daha ciddiye alması ve okullar arasında rekabetin artmasıdır.

Görüldüğü gibi, her kurum kendi sahasında etkili olabilmek için dinamik bir yapı kazanmak ve rollerini yeniden belirlemek zorundadır. Bu süreci gerçekleştirmek için gerekli önlemleri alan kuruluşlar kalitenin önderliğini yapmaktadırlar. Kaliteyi yakalayamayan eğitim kurumları ise bilim, teknoloji ve kültürel alanda gelişmenin gerektirdiği işlevleri yerine getiremediği için bilimsel alanda ve ülke kalkınmasındaki etkinliğini kaybetmektedir.

Toplam kalite, uygulandığı sistemi bütün boyutlarıyla ele alan, kalite güvencesi, kalite değerlendirme ve kalite iyileştirme süreçlerini içeren bir anlayıştır. "Söz konusu süreçlerde başarılı olmanın ön şartı ise sistemde yer alan bütün unsurlara yönelik standartların belirlenmesidir" (Izadi, Kashef ve Stadt, 1996).

Standart Belirleme Çalışmalarının Önemi ve Yararları

Standart kavramı; "belirli bir amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli ve yeterli nitelik ve nitelik düzeyi" olarak tanımlanabilir. Bu kavramının anlaşılabilirliği ve gerekliliğinin ortaya konulabilmesi için toplam kalite anlayışında yer alan süreçlerin açıklanması faydalı olacaktır.

Geoffrey'e (1994:11) göre kalite güvencesi; "önbesleme" (feedforward) sistemine dayalı olup, sistemin hatalardan mümkün olduğunca arındırılmasını gerekli kılar. Eğitimde kalite güvencesi; amaçları, içeriği, kaynakları, programları ve öğretimi, çıktıların niteliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Kalite değerlendirme; iç veya dış incelemelerle standartlar ve performansların karşılaştırılmasına dayanan kararları içermektedir. Kalite iyi-

leştirme ise; bilinçli ve tutarlı olarak süreçteki kalite performanslarının geliştirilmesi sistemidir.

Yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşıldığı gibi, sistemin hatalardan arındırılmak amacıyla incelenebilmesi, performansların değerlendirilebilmesi ve geliştirilebilmesi, sistemde yer alan bütün unsurlara yönelik standartların belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Çalışma hayatının temelini oluşturan eğitim sürecinde kalite ve standartlaşma, ile ekonomik pazarın öngördüğü meslekî yeterliliklere sahip, yüksek performanslı işgücünün yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca dünyada hızla kabul gören küreselleşme anlayışının da kalite ve standartlaşmayı önemli kıldığı söylenebilir.

Standart belirleme çalışmalarının eğitim sürecinde yer alan çeşitli gruplar için yararlarını ABD Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Ofisi şöyle açıklamaktadır (The Office of Vocational and Adult Education, 1995):

Program Geliştirme Uzmanları ve Eğitimciler İçin Standartların Yararları:

- Programları tasarlama ve geliştirme çalışmalarına temel teşkil ederler.
- Programın ve diğer öğretim kaynaklarının statüsünü ve değerini (ülke içerisindeki diğerlerine göre) belirlemek için bir araç olarak kullanılabilirler.
- Mevcut program ve diğer öğretim kaynaklarının analizi ve değerlendirilmesine yardımcı olurlar.
- Öğrenci değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesi ve öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde kullanılırlar.

Yöneticiler İçin Standartların Yararları:

- Programların kabulünde.
- Programların uygulanması ve geliştirilmesinde.
- Öğretim materyal ve kaynaklarının değerlendirilmesinde.
- Yerel (bölge veya kuruma özgü) program standart ve politikalarının oluşturulmasında.
- Programların değerlendirilmesinde kullanılabilirler.
- Okul ve İş Hayatı İşbirliğinde Standartların Yararları:
- Program içeriklerinin ve öğretim tasarımının değerlendirilmesinde veri kaynağıdır.

- Programların kabulü ve kullanılması için değerlendirme çerçevesi oluştururlar.
- Millî standartlar ve amaçların farkındalığını sağlayarak program tasarlama çalışmaları için temel oluştururlar.

- Programların endüstri beceri standartları ve eğitim amaçlarına adaptasyonunda temel teşkil ederler.

Öğretmenler İçin Standartların Yararları:

- Programların ve diğer öğretim kaynaklarının değerlendirilmesi için rehber görevi görürler.
- Öğretimi tasarlamada yardımcı olurlar.
- Programları plânlama, kursları geliştirme ve öğrencilerde millî standartlar ve amaç-

ların farkındalığını sağlamada temel gösterge olarak kullanılabilirler.

Öğrenciler İçin Standartların Yararları:

- Program sonunda öğrenciden beklenen davranışları belirleyerek öğrencilere yön gösterirler.

- Öğretim aktiviteleri ve değerlendirme standartlarına ilişkin doğru bilgi kaynaklarıdır.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi, eğitim kurumlarında kalitenin sağlanması ile standartların belirlenmesi arasında yakın bir ilişki vardır.

Brookman (1993) kalite ve standartlar arasındaki ilişkiyi "kurumların kalitesi öğrencilerin onu ne kadar iyi yakaladıklarına veya öğrencilerin başarı ve ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıken, profesyonel eğitim kurumları kalite için standartları oluştururlar" ifadesiyle açıklamıştır. Lakard (1994:208) "toplam kalite anlayışının sürekli olarak kalite standartlarını oluşturma çabasını gerektirdiğini" belirtmektedir. Ellis (1993) de, kaliteyi "standartlar ve mükemmeliyetin bir göstergesi" olarak tanımlamıştır. Matthews (1993:102) ve Geoffrey (1994:17) ise, toplam kalite felsefesinin üniversitelerde egemen olabilmesi için sistemi oluşturan unsurlara yönelik standartların belirlenmesini önermektedirler. Öyleyse, eğitimde kalitenin sağlanmasının öncelikli şartının sistemdeki unsurlara yönelik standartların belirlenmesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Sallis (1993:12) ve Ensari (1999:viii), eğitimde kaliteyi etkileyen birçok unsur bulunduğunu söylemektedirler. Bunlar iyi yapılandırılmış ve iyi işletilen fizikî tesisler, uzmanlık, ailelerin, iş dünyasının ve bölge topluluklarının eğitime desteği, finansman yeterliliği, öğretim yöntem ve teknolojilerinin çeşitliliği ve gelişmişliği, akademik personel nitelikleri, güçlü ve amaçlı liderlik, öğrenci nitelikleri, iyi dengelenmiş bir öğretim programı, eğitim ortamında insanlar arası ilişkiler... olarak belirtilmiştir.

Varinli ve Uzay (1997:158)'da eğitimde kaliteyi etkileyen unsurları beş grupta toplamaktadır. Bunlar:

- Öğrencilerin kalitesi,
- Öğretim elemanlarının kalitesi,
- Fizikî ortamın ve teknik donanımın kalitesi,
- Sosyal-kültürel ve akademik faaliyetlerin yeterliliği,
- Yönetim anlayışıdır.

İngiltere'de Kalite Güvence Kurulu (Quality Assurance Agency)Pnun ise, eğitimde kaliteyi etkileyen unsurları altı grupta topladığı ve standartların bu boyutlarda belirlenerek, değerlendirmelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu boyutlar (QAA 1999);

- Eğitim programı,
- Öğretme, öğrenme ve değerlendirme,
- Öğrenci gelişimi ve başarısı,
- Öğrenci destek ve rehberlik hizmetleri,
- Öğrenme kaynakları,
- Yönetim, olarak ifade edilmiştir.

Program geliştirmede sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, eğitim, birçok un-

run karşılıklı etkileşim içinde olduğu karmaşık bir süreçtir. Bu süreç sadece, öğretmenleri, öğrencileri ve programları değil, bunlarla birlikte eğitim ortamını oluşturan binalar, sınıflar, laboratuvarlar, öğretim araç ve gereçleri, değerlendirme ve ödüllendirme sistemleri, psikolojik yardım hizmetleri, parasal olanaklar, yönetim gibi bir çok unsuru da kapsamaktadır. Bütün bu unsurlar birbiriyle etkileşim içerisinde olup, hedefleri gerçekleştirecek şekilde organik bir bütün oluşturmaktadırlar. Eğitim kurumlarının da başarılı olabilmesi, çağdaş program geliştirme anlayışı doğrultusunda bütün unsurların bir sistem içerisinde düşünülüp, geliştirilmesine bağlıdır.

Kısakürek'e (1983:217-243) göre bir eğitim programı, öğrencilerin okulun kontrolü altında kazandığı sınıf içi ve sınıf dışı tecrübelerin tamamını kapsamaktadır. Eğitim programının temel öğelerini de programın amaçları, içeriği, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme oluşturmaktadır. Ancak eğitim programının kalitesini doğrudan etkileyen çeşitli faktörlerin de tasarlanan amaçların gerçekleştirilmesi açısından ihmal edilmemesi gerekmektedir. Bu faktörler arasında başlıcaları öğretmen, öğrenci, çevre, fizikî imkânlar ve kurumun iklimi olarak belirtilmektedir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi, tasarlanan amaçların gerçekleştirilmesi ile sistemi etkileyen faktörlerin kalitesi arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bu doğrultuda, eğitim programlarına ilişkin kalite standartların belirlenmesi, eğitimde kalitenin sağlanması için önemli bir adımı teşkil edecektir.

Standart Belirleme Süreci – Çeşitli Ülkelerde ve Türkiye'de Yapılan Bazı Çalışmalar

Avrupa ülkeleri ve ABDPde özellikle 1990Plı yıllardan itibaren akademik kalitenin işaretçileri olan standartların belirlenmesine yönelik yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Standartlarının belirlenmesi eğitimde kalite açısından önemli görülmele birlikte, bu standartların nasıl belirleneceği, dikkate alınması gereken önemli bir süreç olarak değerlendirilmelidir. ABD Eğitim Araştırmaları Ofisi (U.S. Department of Education's Office of Educational Research) tarafından finanse edilen Eğitimde Politika Araştırma Konsorsiyumu (Consortium for Policy Research in Education) tarafından bu süreç şöyle açıklanmaktadır (CPRE, 1993):

Standartların belirlenmesinde yerel ve eyalet eğitim temsilcileri, meslekî örgütler, eyalet ve bölge konsorsiyumları görev almaktadır. Bugün özellikle 45 eyalet bu konuda yoğun çabalar sarfetmektedir. Eyaletlerde bu konuda görevli, hemen her konu alanında uzmanlardan oluşan gruplar standart belirleme sürecinde yer almaktadırlar. Yapılan ulusal projelerde standart belirleme çalışmaları önemli bir görev olarak yer almaktadır.

Standartlar sistematik reformun önemli bir bölümü olarak görülmektedir. Ancak eyaletlerde standartların biçim ve amaçları farklılık gösterebilmektedir. Eyaletlerin çoğu, standartları; program materyalleri, öğretmenlerin meslekî gelişimi ve öğrenci değerlendirmeye ilişkin politika ve uygulamaların merkezi olarak görürken, bazı eyaletler standartları daha ayrıntılı bir eğitim programı çerçevesi oluşturmak için kullanılmaktadırlar. Diğer eyaletlerde ise, standartlar ve eğitim programı çerçevesi kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldıkları görülmektedir.

ABDPde standartların belirlenmesi konusu hâlen önemli tartışmalardan biri olarak güncelliğini korumaktadır. Hemen hemen tüm mevcut standart belirleme çalışmalarının temel amaçları arasında, kamuoyu oluşturmak ve meslekî görüş birliği sağlamak yer al-

maktadır. Ancak öğrenme konusundaki beklentilerle ilgili uzlaşma sağlama görüşü Amerikan okulları için yeni bir görüştür. Standartlar hakkında uzlaşmanın sağlanması için ulusal gruplar yeni yapı ve süreçler ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Uzlaşmayı vurgulayan standart grupları, uygulamanın sosyal ve politik gerekçelerine önem vermeyen önceki program reformu projelerinin hatalarından uzak durmaya çalışmaktadır.

ABD'de çeşitli konu alanlarına ilişkin komisyonların yapmış olduğu çalışmalar, pek çok standart konusunda büyük ölçüde uzlaşma sağlamıştır. Bu çalışmalarda birçok akademisyen ve uzmandan oluşan kişiler uzlaşma oluşturma sürecinde yer almıştır.

Bir yandan uzlaşma sağlama, öte yandan anlamlı standartlar belirleme sürecinde aşağıdaki konular ele alınmaktadır:

1. *Standart oluşturma çalışmalarında başlangıç noktalarından biri ilgili konu alanlarının yapısını araştırmaktır:* Her alanda uzlaşmayı engelleyebilecek zorluklar vardır ve bunların anlaşılması standartların nasıl belirleneceği konusunda verilecek kararlara katkı getirebilmektedir. Hâlen yürütülmekte olan standart belirleme projelerinde geniş bir uzlaşma sağlanmasına karşın, spesifik kararlarda anlaşmazlıklar görülebilmektedir. Disiplinlerin etik, dinî ve sosyal konularla ilişkilendirilmesi, içeriğin çerçevesinin oluşturulması, hangi alt alanların uzakta tutulacağı, okul takvimine bağlı olarak kaynak ve zamanla ilgili problemler hassas tartışmalar arasında yer almaktadır. Her dersin alt yapısına ilişkin yapılacak dikkatli araştırmalar standart belirlemede zorlukların tanımlanması açısından yararlı olabilmektedir.

2. *Standart belirleme sürecinde, meslekî katılım ve kamu katılımını sağlamayı amaçlayan, gündem oluşturma, sağlama ve geliştirme aşamaları bulunmaktadır:* Eyaletler arasında ve ulusal düzeyde yürütülen standart belirleme çalışmalarında yer alacak temsilcilerin kimlerden oluşacağı konusunda farklı anlayışlar gözlenmektedir. Bazı yerlerde uzmanlar, öğretmenler, okul yöneticileri gibi meslekî katılımcılara ağırlık verilirken, bazılarında halktan temsilcilerin katılımına ağırlık verilmekte, diğerlerinde ise her ikisine de yer vermeye yönelik stratejiler kullanılmaktadır. Örneğin ABD eğitim departmanı öğrencilerin ne bilmesi ve yapması gerektiğine ilişkin olarak halkın katılımına dayalı bir çok forumlar düzenlemekte ve standartlara yön vermeye çalışmaktadır. Buna karşın California'da ağırlık eğitimcilerin katılımı ve araştırmalara dayalı uzman görüşlerine yöneliktir. Güney Carolina'da profesyonel eğitim liderlerinden oluşan takımlar kurulmakta, elde edilen çerçeveye ilişkin diğer uzmanlar ve halkın görüşleri alınmaya çalışılmaktadır. Kentucky eyaleti de amaçlar, öğrenme çıktıları ve eğitim programı çerçevesine dayalı standartları oluşturmak için profesyonel eğitim takımlarından yararlanmaktadır. Ancak çoğunluk olarak bakıldığında standart belirleme çalışmalarında halkın bir kısmının, ağırlıklı olarak ise öğretime yön veren, standartları kullanan eğitim uzmanları, öğretmen ve yöneticilerin esas rolü oynadıkları görülmektedir.

3. *Standart belirleme çalışmaları akılcı zamanlama plânları gerektirir:* Standartlara ilişkin uzlaşma yaratmada önemli bir ön koşul, zamandır. Örneğin NCTM (National Council of Teacher of Mathematics)'nin standart belirleme konusundaki başarısının önemli nedenlerinden biri yavaş ve uzun bir belirleme sürecidir. Standart belirleme sürecinin tamamlanması yaklaşık on yıllık bir zamanı almıştır. Bu zaman içinde kurul standartlara duyulan gereksinim konusunda toplumu eğitmek, geliştirme komiteleri toplanmadan önce araştırmalar yapmak ve dönüt sağlamak için oldukça yoğun çalışmalar yapmıştır.

Halen yapılmakta olan reform çalışmaları NCTM uygulaması sırasında var olandan çok daha politik bir ortamda yürütülmektedir. Artık on yıllık belirleme süreçleri pratik olmaktan çıkmıştır. Ancak standart belirleme konusunda federal hükümetin eyaletlere yönelik hızlı olma baskısına rağmen geniş inceleme ve dönüt süresi için yeterli zaman ayrılmaması uzlaşma oluşturma stratejisinin önemli bir bölümüdür.

4. *Standart belirleme çalışmalarında farklı konu alanları için tek ve katı bir formatın uygulanması mümkün olmamaktadır:* Ortak bir formatın olması bazı amaçlar için uygun olmakla birlikte, katı bir formatın olması farklı konu alanlarında uygun olmayabilir.

Ortak formatlar genel konu alanlarında yararlı olabilir. Örneğin standartlar bütün konu alanlarında öğrencinin ne bilmesi ve ne yapması gerektiğine işaret edebilir. Ya da değerlendirme ve öğretim yöntemlerine ilişkin ortak standartlar geliştirilebilir. Ancak elde edilen tecrübeler farklı konu alanlarının özelliklerinin formatta bazı değişiklikler gerektirdiğini göstermektedir. Yani bir standart bir konu alanında uygulanabilirken, farklı bir konu alanı için uygun olmayabilmektedir.

5. *Standart belirleme çalışmaları konu alanları arasında köprü kurulmasını ve disiplinler arası bir yaklaşımı gerektirir:* Standart oluşturmada disiplinler arası yaklaşımın güçlendirilmesi ve konu alanları arasında köprülerin kurulması, öğretim ve öğrenmede disiplinler arası yaklaşımın geliştirilmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca disiplinler arası yaklaşım okul ve sınıfların kapasitelerinin maksimum düzeyde kullanılmasına da imkân sağlamaktadır.

6. *Standart oluşturma çabalarının önemli bir bölümünü, standartların ayrıntı ve detaylarının ne düzeyde olacağı konusunda verilecek kararlar oluşturur:* Standartların ifade düzeyi konusu; standartların esnekliği, yön göstermesi ve değerlendirme çalışmalarında ele alınmış derecesi gibi konularda pek çok soruyu da beraberinde getirmektedir. Bir yandan, insanlar standartların birçok farklı eğitim programı tasarısına ve öğretim yaklaşımına yön verecek kadar genel olması gerektiğini belirtirken, diğer yandan genel standartların birden fazla yoruma açık olması ve bu nedenle kalite geliştirme ve diğer politika geliştirme (program seçimi, program değerlendirme...) çalışmalarını etkileme güçlerini kaybetmeleri bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin NCTM standartlarının rehberlik etme, program seçimi ve değerlendirme gibi konularda yetersiz kaldığına ilişkin tartışmalar uzun zaman almıştır. Genellik ve spesifiklik arasındaki dengeyi kurmak oldukça zor olabilir. Fakat standart belirleme çalışmalarında alternatifler oluşturulabilir. Oldukça zor ve uzun bir çalışmayı gerektirdiği hâlde spesifik olarak standartlar belirlenebileceği gibi, standartlarla bir çerçeve belirlenip, okulların ve öğretmenlerin ilgili alt standartları tasarlayarak aynı amaca ulaşmaları konusunda esneklik sağlanabilir.

7. *Standart belirleme çalışmaları, ilgililerin desteğine dayalı sürekli güç oluşturma stratejisinde ilk adım olabilir:* Standartlarla ilgili çalışmalarda çok sayıda eğitimci ve halktan kişiler yer alabildiğinden standartlara dayalı eğitim reformlarının anlaşılması ve desteklenmesi sağlanabilir. Ancak standartlar geliştirilip uygulanıncaya kadar bu süreç sona ermez. Bu nedenle standartlar ve buna dayalı eğitim programına destek sağlamak için ABD'de eğitim departmanları tüm ilgililere yönelik sürekli yayımlar hazırlamaktadır. Özellikle öğretmen ve yöneticileri değişikliklere hazırlama ya da standartları başarmada gerekli teknik yardımı yapma konusunda çalışmaların yapılması gerekebilir.

8. *Standartların zamanla gözden geçirilmesi gerekir:* Gelişmelerle birlikte standartlar

rın da geliştirilmesi ve değiştirilmesi ve buna yönelik bir gözden geçirme plânının hazırlanması gerekmektedir. Ancak bu çalışmalar da standart belirleme çalışmaları gibi uzun ve kapsamlı bir çabayı beraberinde getirmektedir.

İngiltere’de de 1991 yılında ele alınan “21. yy. İçin Eğitim ve Öğretim Yasası” ile birlikte eğitimde kalite konusuna özel bir önem verilmiştir. 1992 Yükseköğretim Yasası ile “kalite ve saygınlık” kavramları yüksek öğretimde odak noktası olmuştur. Bu nedenle, Yükseköğretim Kalite Kurulu (Higher Education Quality Council), Meslekî Standartlar Millî Kurulu (National Council for Vocational Qualifications), Eğitim Standartları Ofisi (Office for Standards in Education), Öğretmen Yetiştirme Bürosu (Teacher Training Agency) gibi organlar yüksek öğretimde kalite standartlarının belirlenmesi ve standartlara uygunluğun değerlendirilmesi konularında çalışmalar yürütmektedirler (Geoffrey 1994:8). Özellikle öğretmen eğitiminde niteliğin artırılması amacıyla 1997-1998 öğretim yılında Öğretmen Yetiştirme Bürosu (TTA) ve Eğitim Standartları Ofisi (OFSTED) çalışmalarıyla öğretmen yetiştirmeye yönelik yeni standartlar ortaya konulmuş, öğrenci seçiminde uygulanacak standartlar, öğretmenlerin alan bilgisi, plânlama, öğretim, sınıf yönetimi, izleme, değerlendirme ve diğer mesleki gereksinimlerine ilişkin eğitim programı standartları, öğrenme kaynaklarına ve yönetime ilişkin standartlar ayrıntılarıyla belirlenmiştir (TTA, 1999).

Yine ABD’de hükümet dışı organizasyonlar (meslekî amaçlarla örgütlenmiş yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde temsil özelliği kazanmış kâr amacı olmayan dernek ve kuruluşlar) ve üniversitelerin iş birliği ile standartlar konusunda önemli çalışmalar yapılmaktadır. Yüksek kalitede öğretmenlerin yetiştirilmesi ABD’de eğitimi geliştirmenin odak noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, hem öğretmen yetiştiren eğitimciler hem de öğretmenlere yönelik standartların belirlenmesi, bu standartların gerçekleştirilmeye çalışılması ve gerçekleştirilme derecesinin değerlendirilmesi öğretmen eğitiminde temel amaçlar arasında yer almaktadır. Bu amaçla kısa adı ATE olan (American Teacher Educators) Öğretmen Eğitimcileri Birliği tarafından büyük çabalar sarfedildiği görülmektedir (Vaughan, 1998: 2).

ABD’de öğretmen yetiştirme standartlarının geliştirilmesinde çeşitli kuruluşlar çalışmalar yürütmekle birlikte bunlar içerisinde en önemli rolü Öğretim Standartları Millî Kurulu’nun (The National Board for Professional Teaching Standard) oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kurulun temel amacı Amerikan okullarında öğretmenlik mesleğini geliştirmek ve dolayısıyla öğrencilerin eğitiminde başarıyı sürekli artırmak olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik standartları belirlemede kurulun takip ettiği üç temel aşama bulunmaktadır. Bu aşamalar kurul (The National Board for Professional Teaching Standard 1999) tarafından şöyle ifade edilmektedir:

Standartlar komitesinin belirlenmesi: Öncelikle bu alanda uzman kişilerden oluşan üyeler belirlenmekte ve göreve atanmaktadır. Üyeler özellikle çocuk gelişimi, öğretmen eğitimi ve ilgili akademik disiplinlerde uzmanlığa sahiptirler.

Komite tarafından standartların geliştirilmesi: Standartlar belirlenirken öğretmenlik mesleğinin genel özellikleri yanında özel boyutları da vurgulanmakta, mesleği etkileyen özellikler dikkate alınmaktadır. Daha sonra nitelikli bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler sıralanmaktadır. Sonraki aşama, bu standartların öğretmenlerde nasıl gözlemlene-

neceğinin belirlenmesidir. Bir sonraki aşama belirlenen standartların gözden geçirilmesi için alt komisyonlara gönderilmesidir. Bu aşamadan sonra üçüncü aşamaya geçilmektedir.

Standartların diğer ilgililer (öğretmenler ve diğer eğitimciler) tarafından gözden geçirilmesi: Belirlenen taslak standartlar ülke çapında yapılan grup oturumları yolu ile ilgili alanlardaki öğretmen ve diğer eğitimcilerin dikkatine sunulmaktadır. Gözden geçirme süreci yaklaşık üç hafta sürmektedir. Bunun yanında bireysel olarak da ilgililer taslak standartların bir kopyasını alabilmekte ve bunlara ilişkin dönüt sağlayabilmektedir. Böylelikle standartlar dayanıklılık, kullanılabilirlik, fayda ve yasallık gibi boyutlar açısından gözden geçirilerek yeniden düzeltilme imkânı bulmaktadır.

Aynı zamanda Millî Kurul profesyonel öğretim kuruluşları ile de standartların geliştirilmesi ve gözden geçirilmesi aşamalarında çok yakın iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Bu kuruluşlardan birçok kişi de kurul veya komite üyesi olarak çalışmaktadır.

Hemen her alanda meslekî standartlar ve buna bağlı eğitim standartlarının belirlenmesinin zorunlu olduğu günümüzde özellikle gelişmiş ülkeler içerisinde yer alan ABD’de oldukça yoğun çalışmaların olduğu, buna paralel olarak çeşitli organizasyonların çalışmalar yürüttüğü dikkati çekmektedir. Bu konuda millî düzeyde oluşturulan organizasyonların yanında hemen her eyalette de kamu veya özel, çeşitli kuruluşlar yoluyla çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu millî organizasyonlardan bazıları ve yaptıkları çalışmaları şöyle özetlemek mümkündür :

- American Association of School Administrators: 21 yy. için gerekli beceriler, yöneticiler için teknoloji okur-yazarlığına ilişkin standartlar.
- Center for Research on Education: Etkili öğretim ve öğrenme için standartlar.
- International Society for Technology in Education: Öğretmen eğitiminde eğitim teknolojisi millî standartları.
- National Academy of Sciences: Fen eğitimi millî standartları, Fen öğretmeni hazırlık standartları.
- National Association for Sport and Physical Education: Beden eğitimcileri için millî standartlar, beden eğitimi için millî standartlar.
- National Board for Professional Teaching Standards: Bütün alanlarda öğretmen eğitimi –ingilizce, matematik, fen, sosyal bilimler, sanat, mesleki eğitim, özel eğitim...-için gerekli standartlar.
- National Council for Accreditation of Teacher Education: Profesyonel gelişim için kalite standartları, teknoloji standartları, eğitim programlarına ilişkin standartlar.
- National Council for The Social Studies: Sosyal bilimlerde program standartları, öğretmen eğitim standartları.
- National Council of Teachers of English: İngilizce dili standartları, İngilizce öğretmeni eğitim standartları.
- National Partnership for Excellence and Accountability in Teaching: Etkili öğretim performans standartları, öğretimi değerlendirme standartları.
- National Staff Development Council: Personel eğitiminde en mükemmel stratejilerin uygulanmasına yönelik standartlar.
- South Central Regional Technology in Education Consortium: Eğitimciler için tek-

noloji standartları.

ABD ve İngiltere’de eğitimde kalitenin sağlanması standartlara dayandırılmıştır. Her iki ülkede de son yıllarda eğitime büyük bir önem verilmektedir. Öğretmen yetiştirme ise eğitimde kalitenin sağlanmasında temel araç olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda, öğretmen eğitiminde akreditasyon ve standartlaşma bu hedefe ulaşmanın önemli bir unsuru olarak görülmektedir.

Bu çalışmaların yanında kısa adı ECIS olan Uluslararası Okullar Avrupa Kurulu (The European Council of International Schools) tarafından da standart belirleme konusunda önemli çabalar yürütülmektedir. ECIS, kâr amacı olmayan, profesyonel akademisyenler tarafından yönetilen, uluslar arası alanda okulların akreditasyon ve standartlarıyla ilgili en büyük kuruluş olarak bilinmektedir. Kuruluş, ağırlıklı olarak ABD ve İngiltere vatandaşlarına hizmet etmekle birlikte diğer ülkeleri de kapsamına almıştır. Japonya’dan ABD’ye, Norveç’ten Avustralya’ya kadar dünyanın her tarafından 500’ün üzerinde ilk ve orta öğretim okulunun kuruluşu üyeliği söz konusudur. Ayrıca dünyanın çeşitli ülkelerinden yaklaşık 400 yüksek öğretim kurumu ve eğitimle ilgili organizasyonun da üyeliği bulunmaktadır.

Kurumun temel misyonu eğitimde uluslararası asılığı geliştirmektedir. Kurumun temel amaçları ise kısaca; bilginin yayılması, öğretmen ve yöneticilerin seçimi ve yerleştirilmesi, öğretmen ve yöneticilerin profesyonel gelişimi, akreditasyon süreci ile okulların sürekli iyileştirilmesi, uluslar arası eğitimde etkili uygulamalara ilişkin araştırmaların yürütülmesi, uluslar arası okul kurmak isteyen kuruluşlara rehberlik hizmetlerinin sağlanması olarak ifade edilmiştir.

Söz konusu kuruluş tarafından geliştirilen standartlardan bazı örnekler şöyle özetlenebilir (ECIS, 1999):

Felsefeye ve Amaçlara İlişkin Standartlar

- Okulun, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik, kaliteli eğitimi sağlayacak nitelikte, açıkça ifade edilmiş felsefesi ve amaçları olmalıdır.

- Okulun felsefesi ve amaçları yöneticiler, idareciler, personel, aileler ve öğrenciler tarafından anlaşılır ve kabul edilir nitelikte olmalıdır.

- Okulun felsefesi ve amaçları öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için periyodik olarak gözden geçirilmelidir.

- Okulun felsefesi ve amaçları, okulun eğitim sistemi içerisindeki konumuna uygun olarak hazırlanmalıdır.

- Okul, yalnızca ihtiyaçları uygun değerlendirme araçları ile belirlenmiş ve sunulan programa uygunluğu saptanmış öğrencileri kabul etmelidir.

Organizasyon ve Yönetime İlişkin Standartlar

- Yönetim, okulu doğru yönetecek, yönlendirecek, sürekliliği ve etkililiği sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır.

- Yönetim, görevlere dayalı olarak üyeleri için uygun bir öğretim sağlamalıdır.

- Yönetim, görevlere dayalı olarak kendi etkililiğini değerlendirebilecek bir sistem kullanmalıdır.

- Yönetim, diğer yöneticiler için açıkça tanımlanmış performans değerlendirme siste-

mi kullanmalıdır.

Değerlendirmeler yazılı raporlarla ifade edilmelidir.

- Yönetim kurulu ve diğer yöneticiler yasal düzenlemelere uymalı ve bu düzenlemeleri uygulayabilecek nitelikte olmalıdır.

- Programla ilgili bütün raporlar, dokümanlar, servisler ve kaynaklar açık, doğru ve mevcut olmalıdır.

- Yönetim kurulu ve okul idaresi arasında iş birliğine dayalı etkili bir çalışma sistemi oluşturulmalıdır.

- Okulun, yapılacak işlerde uyum ve düzeni sağlamak için açıkça ifade edilmiş politikaları olmalı ve bu politikalar personel, öğrenciler, aileler ve diğer ilgililerce anlaşılmalıdır.

- Yönetimin uygulamaları, idareciler ve personel arasında etkili bir iş birliği sağlayacak ve bütün ilgililerin kapasitelerini etkili bir şekilde kullanmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır.

- Okul; aileler, personel ve öğrenciler tarafından kabul edilmiş etik prensiplere sahip olmalıdır.

- Aileler, personel ve öğrenciler arasında, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere iş birliği sağlanmalı ve sürdürülmelidir.

Okul Personeline İlişkin Standartlar

- Okulun, programları ve okulun literatüründe tanımlanmış hizmet ve aktiviteleri başarıyla uygulayacak yeterli nicelik ve nitelikte yönetim, öğretim ve destek personeli olmalıdır.

- Bütün yönetim ve öğretim personeli yazılı sözleşmelere dayalı olarak istihdam edilmeli ve bu sözleşmeler yeterli ücret, imkân ve çalışma şartları sağlamalıdır.

- Personel politikaları ve düzenlemeleri yazılı olmalı ve bu dokümanlar bütün çalışanlarca elde edilebilmelidir.

- Yönetim, personel ihtiyaçlarını belirleme ve nitelikli personel istihdamına ilişkin prosedürler geliştirmeli ve uygulamalıdır.

- Okulda kriterlere dayalı, açıkça tanımlanmış bir personel değerlendirme sistemi bulunmalı, değerlendirmeler yazılı raporlara dayandırılmalı ve değerlendirme sonuçlarının her bir boyutu personelle tartışılabilir.

- Okul, personel için meslekî gelişim programına sahip olmalıdır.

- Yönetim, çalışanlar için yeterli ödeme, kabul edilebilir çalışma şartları, etik gelişim, meslekî tatmin ve iyi bir moral sağlamalıdır.

Eğitim Programlarına İlişkin Standartlar

- Okuldaki bütün eğitim programları, programlara ilişkin içerik ve tasarımlar, örgütsel planlamalar, öğretim politikaları okulun felsefesini ve amaçlarını uyumlu bir şekilde temsil etmeli ve etkili uygulanmasına yönelik olmalıdır.

- Eğitim programı yazılı bir formda olmalı ve her düzeyde konuların içerik ve oranı bu formda belirtilmelidir.

- Okul yönetimi ve akademik personel çeşitli değerlendirme yöntemlerini kullanarak

eğitim programlarının sürekli olarak değerlendirilmesini sağlamalıdır.

- Çeşitli öğretim ve öğrenme yaklaşımları ile eğitim programlarının etkili olarak öğrencilere kazandırılması sağlanmalıdır.

- Eğitim programları, öğrencilerin eğitsel, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır. Bu standart, öğrenme güçlüğü veya özel yetenekleri olan öğrencileri de kapsamalıdır.

- Eğitim programlarının kalitesi ve öğrencilerin öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi için mümkün olan her durumda öğrencilerin ve akademik personelin kültürel, sosyal ve cinsiyet çeşitlilikleri etkili olarak kullanılmalı ve yönlendirilmelidir.

- Okulda öğrenci başarısını değerlendirmeye yönelik farklı yöntemleri de içeren uygun değerlendirme stratejileri olmalıdır.

- Değerlendirme sonuçları, eğitim programını gözden geçirme, öğretim ve öğrenmeyi geliştirmek için düzenli bir şekilde kayıt edilmeli ve kullanılmalıdır.

- Değerlendirme ve raporlaştırma sistemi, bütün ilgililer arasında iletişim kanallarını açık hâle getirecek ve eğitim programının etkililiğini sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır.

Özel Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Standartlar

- Okulda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin tanımlanmasında etkili süreçler olmalıdır.

- Okulda yeteri sayıda özel eğitim personeli bulunmalıdır.

- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için özel eğitim programları sağlanmalıdır.

Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Standartlar

- Okulda rehberlik hizmetleri nitelikli personel tarafından sağlanmalıdır.

- Rehberlik hizmetlerine ilişkin öğrenci kayıtları sürekli tutulmalı ve yangın, hırsızlık ya da yetkili olmayan personelin kullanımına karşı özenle korunmalıdır.

- Her bir sınıf düzeyinde öğrencilerin başarı ve tutumlarını ölçmek için uygun ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

- Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri hakkında ilgililer sürekli bilgilendirilmelidir.

Sağlık Hizmetleri ve Güvenliğe İlişkin Standartlar

- Okulda yeterli sağlık ve ilk yardım hizmetleri bulunmalıdır.

- Okulun öğrencilerin sağlık kontrolü, bulaşıcı hastalıklar ve öğrencilerin sağlık kayıtlarına ilişkin belirli bir sağlık politikası bulunmalıdır.

- Okulun yangın ve diğer acil durumlara karşı binaların değerlendirilmesine yönelik tatmin edici bir uygulamaya sahip olması gereklidir.

- Yeteri oranda yangın söndürücü ve yangın alarm sistemini de içeren diğer güvenlik ekipmanları elde edilebilir olmalıdır.

Öğrenci Hizmetlerine İlişkin Standartlar

- Öğrenci hizmetlerini sağlayacak yeteri oranda ve nitelikte personel istihdam edilme-

lidir.

- Öğrenci hizmetlerinde istihdam edilen personele görevlerine ilişkin yeterli hizmetçi eğitim uygulamaları yapılmalıdır.

- Öğrenci hizmetlerine ilişkin kural ve politikalar yazılı bir formda olmalı ve öğrenciler, aileler, personel ve diğer ilgililere sağlanabilmelidir.

- Öğrenci hizmetlerinin yürütülebilmesi için yeterli nicelik ve nitelikte imkan ve donanımlar bulunmalıdır.

Öğrenci Yaşantısına İlişkin Standartlar

- Personel ve öğrenciler arasındaki ilişkiler karşılıklı saygı ve anlayışa dayandırılmalıdır.

- Öğrenci davranışlarını belirleyen politika ve düzenlemeler yazılı olmalı, tüm öğrenciler ve ailelere sağlanmalıdır.

- Okulda öğrencilerin problemlerini çözmeye yönelik danışmanlık hizmetleri sağlanmalıdır.

- Eğitim programında okul bulunduğu bölgenin imkânları, personel ve öğrencilerin sosyal, kültürel ve diğer özelliklerini, kültürel değişim ve arkadaşlığı geliştirecek şekilde kullanılmalıdır.

- Öğrenciler ve personelin özelliklerini geliştirmek için sanata ve kültürel faaliyetlere yer verilmeli, özel yetenekler ve yaratıcılığın geliştirilmesi sağlanmalıdır.

- Okulda, eğlence, kulüp, spor ve diğer aktivitelere yer verilmelidir.

Kütüphane ve Medya Merkezine İlişkin Standartlar

- Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli büyüklükte kütüphane veya medya merkezi bulunmalı ve yeterince kaynağa ulaşılabilir olmalıdır.

- Öğrencilerin donanım ve materyalleri kullanabilmesi için yeterli oryantasyon ve öğretim sağlanmalıdır.

- Kütüphane veya medya merkezi personeli öğrencilere ve akademik personele nitelikli hizmet verebilmek için yeterli olmalı ve hizmet içi eğitim fırsatları sağlanabilmelidir.

Okulun İmkânlarına İlişkin Standartlar

- Okulun yerleşim alanı, binaları, teknik donanımları, mobilya ve diğer destek ekipmanları, eğitim programına etkili bir destek verebilecek nitelik ve nicelikte olmalıdır.

- Öğrencilerin ve personelin sağlık, güvenlik ve rahatlığını sağlayacak şekilde imkânların sürekliliği ve kullanımı sağlanmalıdır.

- Okulun kendi imkânları yanında, eğitim programını zenginleştirmek ve güçlendirmek için toplumun imkânları da kullanılmalıdır.

Finansman ve Finansal Yönetime İlişkin Standartlar

- Finansal kaynaklar ve kaynakların yönetimi, okulun felsefe ve amaçlarını gerçekleştirebilecek ve okulun uzun vadede sürekliliğini sağlayacak nicelik ve nitelikte olmalıdır.

- Okulun finansman kaynakları uzman kişilerce yönetilmelidir.
- Bağımsız kişi ya da organizasyonlarca hesapların düzenli olarak kontrolü yapılabil-melidir.
- Okulun kapsamlı bir finansman programı olmalıdır.
- Finansman programı riskler, engeller ve zorunluluklara karşı periyodik olarak göz-den geçirilmeli ve ilgililer bu konuda bilgilendirilmelidir.
- Öğrencilerin Öğrenme ve Performanslarının Değerlendirilmesine İlişkin Standartlar
- Okul, öğrencilerin öğrenme ve performanslarının değerlendirilebilmesi için gerekli kriterleri belirlemelidir.
- Öğrencilerin öğrenme ve performanslarını değerlendirmek için uygun ve farklı yön-temler kullanılmalıdır.
- Değerlendirme sonuçlarının okul topluluğuna rapor edilmesini ve yorumlanmasını sağlayacak bir sistem bulunmalıdır.
- Değerlendirme sonuçları, eğitim programının ve öğretim uygulamalarının etkililiği-ni düzenli olarak değerlendirmek için kullanılmalıdır.
- Değerlendirme sonuçları öğrenmeyi verimli kılacak stratejiler geliştirmek için kul-lanılmalıdır.
- Okulda değerlendirme sürecinin sürekliliğinin sağlanması, değerlendirme sonuçla-rının rapor edilmesi, eğitim programının ve öğretimin değerlendirilmesinde kullanılma-sından sorumlu personel olmalıdır.

Türkiye’de de insan gücünün eğitime yönelik standartların geliştirilmesiyle ilgili çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu çalışmaların genellikle ara insan gücüyle ilgili olduğu ve bir meslek için gerekli olan asgarî yeterlilikleri tanımladığı görülmektedir. Bu-güne kadar yapılan olan en kapsamlı çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 1993 yılında imzalanan İkras anlaşmasına dayalı İstihdam ve Eğitim Projesi’dir. Projede, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Devlet Plânlama Teşkilatı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederas-yonu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve gözlemci üye olarak Meslekî Eğitim ve Kü-çük Sanayi Destekleme Vakfının oluşturduğu devlet, işçi ve işveren kesimlerini temsil eden Meslek Standartları Komisyonu görev almıştır. Projenin temel amaçları arasında meslek standartları, sınav ve belgelendirme sisteminin geliştirilmesi ve Türk Meslek Stan-dartları Kurumunun oluşturulması yer almaktadır. Proje kapsamında yaklaşık 250 mesle-ğin standartlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır (ATHB, 2000). Diğer taraftan Türk Stan-dartları Enstitüsü tarafından da çeşitli mesleklere ilişkin standartların geliştirilmekte oldu-ğu görülmektedir. Dolayısıyla hangi kurumun meslek standartlarını geliştireceği ve gelişt-irilen standartlardan hangilerinin ölçüt olarak alınacağı konusu tartışmaya açıktır. Ancak burada belki de üzerinde durulması gereken en önemli konu, ara insan gücüne ilişkin stan-dartların belirlenmesine yönelik çeşitli çabalar olmasına rağmen, bu insan gücünü yetişt-irmede temel rolü oynayacak öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin standartların belirlen-mesiyle ilgili çalışmaların sınırlı olmasıdır.

Bilindiği gibi, Türkiye’de 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren YÖK Başkan-lığı tarafından eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Temel amacı ülke-

nin ihtiyaçlarına cevap verebilecek daha nitelikli öğretmenler yetiştirmek olan bu yapılan-ma çerçevesinde, Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi de kurularak öğretmen eğitiminde akreditasyon ve standartlar konusunda çalışmalar yapılmıştır. Ancak yapılan çalışmalarda bazı sınırlılıklar dikkati çekmektedir. Örneğin söz konusu çalışmaların özellikle meslekî ve teknik eğitime öğretmen yetiştiren kurumların dışındaki öğretmen yetiştiren fakültele-re yoğunlaştığı, bu kurumların yapı ve işleyişlerinde önemli değişikliklerin olduğu görül-mektedir. Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinin ise sadece öğretmenlik meslek bilgisi programları, diğer öğretmen yetiştiren fakültelerdeki programlarla içerik ve ders saatleri açısından bütünleştirilmiş, yapı ve işleyişte herhangi bir değişiklik söz konusu olmamış-tır. Oysa programların alana özgü olmasının sistemin verimliliğini doğrudan etkileyebile-ceği söylenebilir. Diğer taraftan özellikle ABDPde standart belirleme çalışmalarında ilgi gruplarının da görüşlerinin alınması, uzlaşma sağlanması ve standartların etkililiğinin artırılması açısından önemli görülmektedir. TürkiyePde de bütün eğitim kademelerinde ih-tiyaç duyulmakla birlikte, özellikle öğretmen eğitime ilişkin standartların belirlenmesi konusunda yapılacak gerek kurumsal, gerek bireysel çalışmaların nicelik, nitelik ve kap-samının artırılması, çalışmalarda ilgi gruplarının (öğrenciler, öğretim elemanları, perso-nel, sistem denetçileri, işverenler, aileler...) görüşlerinin de alınması ihtiyacı ortaya çık-maktadır. Böylece standartlar daha etkili hâle getirilebilecektir.

Sonuç

Yeni dünya düzeninin gerektirdiği nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesin-de anahtar rol oynayan eğitim kurumlarının kendilerinden beklenen görevleri etkinlikle yerine getirebilmeleri kaliteli bir eğitim anlayışını beraberinde getirmektedir. Bireylere çağın gerektirdiği değer ve davranışların kazandırılabilmesiyle, verimlilik anlayışı içinde kaliteyi hedefleyen toplumların nitelikli insan gücünü yetiştirmek mümkün olabilecektir. Bütün bunların başarılabilmesinde toplam kalite anlayışı önemli bir yer tutmaktadır. Bu anlayışın gerçekleştirilebilmesi ve kalite sisteminin oluşturulabilmesinin temelini ise, sis-temin unsurlarına yönelik standartların belirlenmesi ve uygulanması oluşturmaktadır.

Tüm eğitim kademeleriyle birlikte, özellikle öğretmen yetiştirme programlarına yö-nelik olarak yürütülecek standart belirleme ve uygulama çalışmalarının uluslar arası plat-formda toplumların geleceğini belirlemeye önemli bir etkisinin olacağı düşünülmektedir. Standartlarının belirlenmesinin, üniversitelerin saygınlığının ortaya konulması, akreditas-yonunun sağlanması, finansman ihtiyaçlarının karşılanması, yerel, ulusal ve uluslar arası karşılaştırmaların yapılabilmesi gibi faktörler açısından da önemli olduğu söylenebilir. Yapılacak çalışmalar sonucunda belirlenecek standartlar sistemde yer alan birçok gruba yön göstermektedir. Program geliştirme uzmanları, yöneticiler, okul ve iş hayatı, öğret-menler, öğrenciler, aileler bunlar arasında yer almaktadır. Avrupa ülkeleri, Avustralya, ABD gibi gelişmiş ülkeler yanında ECIS gibi uluslar arası organizasyonlarca standartla-rın belirlenmesine yönelik yoğun çalışmaların varlığı bilinmektedir. Bugün birçok gelişt-miş ülkede konunun ciddiyetine verilen önem, konuya ilişkin birçok çalışmayı ve oluşu-mu beraberinde getirmiştir. The European Council of International Schools, Higher Edu-cation Quality Council, Office for Standards in Education, Teacher Training Agency, American Teacher Educators, National Board for Professional Teaching Standards, Nati-onal Council for Accreditation of Teacher Education bunlar arasında verilebilecek önem-li örneklerdendir. Özellikle gelişmiş ülkelerde yürütülen, kurumsal ve bireysel çabalar yo-luyla eğitimde kaliteyi etkileyen pek çok unsura yönelik (felsefe ve amaçlar, organizasyon

ve yönetim, okul personeli, eğitim programı, özel eğitim, rehberlik, sağlık...) standartların belirlendiği ve zamanla güncellendiği dikkati çekmektedir. Türkiye'de de konuya ilişkin ağırlıklı olarak kurumsal çeşitli çabalar var olmakla birlikte, bu yöndeki çabaların artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar

- Association of Teacher Educators. (1999). Standards for Teacher Educators. İnternette Mayıs 2000'de elde edilmiştir: <http://www.siu.edu/departments/coe/ate/atestand.html>
- ATHB (2000). İstihdam ve Eğitim Projesi. İnternette Nisan 2000'de elde edilmiştir: <http://www.athb.org.tr/turkce/projebil.htm>
- Brookman, J. (1993). Flying Standards for Quality. Times Higher Education Supplement. (1 jan).
- Doherty D. Geoffrey (1994). Developing Qulaity Systems in Education. Great Britain: Ruuledge, s. 8'den alınmıştır.
- Chaffe, E.E. ve Lawrence, S. (1992). *Quality: Transforming Postsecondary Education*. Washington: George Washington University.
- Consortium for Policy Research Education -CPRE. (1993). Developing Content Standards: Creating a Process for Change. İnternette Temmuz 2000'de elde edilmiştir: <http://www.ed.gov/pubs/CPRE/rb10stan.html>
- Ellis, R. (1993). *Quality Assurance for University Teaching*. Buckingham: Open University Press.
- Doherty D. Geoffrey (1994). Developing Qulaity Systems in Education. Great Britain: Ruuledge, s. 7'den alınmıştır.
- Ensari, H. (1999). *21. Yüzyıl Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Geoffrey, D. D. (1994). *Developing Quality Systems in Education*. Great Britain: Rutledge.
- Hergüner, G. (1998). Eğitimde Toplam Kalite Uygulamasının Sağlayacağı Yararlar. *Eğitim Yönetimi*, (13).
- Hill, F.M. ve Taylor, W.A. (1991). Total Quality Management in Higher Education. *International Journal of Educational Management*. Doherty D. Geoffrey (1994). Developing Qulaity Systems in Education. Great Britain: Ruuledge, s. 21'den alınmıştır.
- Izadi, M.; Kashef, A. ve Stadt, R.W. (1996). Quality in Higher Education: Lessons Learned from the Baldrige Award, Deming Prize, and ISO 9000 Registration. *Journal of Industrial Teacher Education*, 33(2), 60-76. İnternette Nisan 2000'de elde edilmiştir: <http://www.teach-tta.gov.uk>
- Kısakürek, M.A (1983). Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Geliştirilmesi. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (1).
- Lakard, B.A. (1994). Total Quality Management: Application in Vocational Education. Eric Digest No:ED347404.
- Matthews, W.E. (1993). The Missing Element in Higher Education. *Journal for Quality Participation*, 16(1).
- Özden, Y. (1998). Yeni Kurulan Üniversitelerde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması. *Eğitim Yönetimi* (13).
- National Board for Professional Teaching Standards. (1999). What Teachers Should Know and Be Able to Do. İnternette Aralık 1999'da elde edilmiştir: <http://www.nbpts.org/nbpts/standards/faq.html>
- Putwest. (Putnam Walley Web Sites). (1999). Developing Educational Standards. İnternette Kasım 1999'da elde edilmiştir:<http://putwest.boces.org/StSu/Teaching.html>
- Quality Assurance Agency - QAA.(1999). Quality Assessment Report by the HEFCE. İnternette Aralık 1999'da elde edilmiştir:<http://www.niss.ac.uk/education/hefce/qar.html>
- Sallis, E. (1993). *Total Quality Management in Education*. United Kingdom.
- Standards Council of the Teaching Profession. (2000). Standards for Vocational Education and Training (VET) Teachers in Secondary Colleges. İnternette Mayıs 2000'de elde edilmiştir: http://www.sofweb.vic.edu.au/standco/sc_serv7.htm
- Tavmergen, İ.P. (1999). Eğitimde Kalite Geliştirme ve Kullanılan Araçlar. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik*. Ankara: MPM, (124).
- The European Council of International Schools - ECIS. (1999). Ecis Standards for Accreditation. İnternette

Ağustos 1999'da elde edilmiştir: <http://www.ecis.org/accreditation/standards.htm>

- The National Board for Professional Teaching Standards. (1999). How the Standards Are Developed. İnternette Ağustos 1999'da elde edilmiştir: <http://www.nbpts.org/nbpts/standards/how-standards.html>
- The National Board for Professional Teaching Standards. (1999). Vocational Education Standards Overview: Early Adolescence Through Young Adulthood/Vocational Education. İnternette Aralık 1999'da elde edilmiştir: <http://www.nbpts.org/nbpts/standards/caya-voced.html>
- The Office of Vocational and Adult Education. (1995). Users and Uses of The NCPQ Standards. İnternette Ocak 2001'de elde edilmiştir: <http://www.vocserve.berkeley.edu/abstracts/MDS-955/MDS-955-USERS.html>
- Teacher Training Agency - TTA. (1999). Requirements for All Courses of Initial Teacher Training. İnternette 1999'da elde edilmiştir: <http://www.teach-tta.gov.uk>
- Teacher Training Agency - TTA. (1999). Standards For The Award Of Qualified Teacher Status. İnternette 1999'da elde edilmiştir: <http://www.teach-tta.gov.uk>
- Varinli, İ. ve Uzay, N.(1997). Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Hizmet Kalitesini Artırmaya Yönelik Çalışmalar. *Yükseköğretimde Sürekli Kalite İyileştirme*. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı.
- Vaughan, J.C. (1998). Completing the Circle of Education Reform: The Need for Standards, Assessment and Supports for Teacher Educators. A Report and Planning Paper from the Association of Teacher Educators' Commission on Teacher Educators Standards. USA.

Summary

**BASIC STEP AT MAKING UP A TOTAL QUALITY SYSTEM:
SPECIFYING STANDARDS**

Yavuz ERİŞEN*

Doing duties efficiently as expected from educational institutions which play a key role in training manpower at quality and quantity required by new world structure brings a quality education understanding with it. Through attaining values and behaviors to individuals required by age, it would be possible to train quality manpower of societies which targets quality in productivity understanding. In achieving all these, total quality understanding takes an important place. The base of realising this understanding and making up a quality system is specifying standards and their implementations.

It is expected that it will have an important impact of works of specifying standards and implementation towards teacher training programs especially, with all education levels, on specifying future of societies in international platforms. Standards will be specified at the end of works, will show direction to lots of groups taking place in the system. Program development specialists, administrators, school and industry life, teachers, students and their families are taking place among them. Today, the importance given to seriousness of the subject in many developed countries, brings lots of studies and formations with it. The European Council of International Schools, Higher Education Quality Council, Office for Standards in Education, Teacher Training Agency, American Teacher Educators, National Board for Professional Teaching Standards, National Council for Accreditation of Teacher Education are some of important examples. It is attracting attention specified standards towards lots of elements (philosophy and aims, organization and administration, school personel, curriculum, special education, guidance and health etc.) which effect quality in education through institutional and individual efforts and executed especially in developed countries. Even if there are mainly institutional various efforts related to subject, still there is a need to improve these efforts in terms of quality, quantity and scope.

Address for Correspondence: *Öğr. Gör. Dr. Yavuz Erişen, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümleri 06500 Teknikokullar/Ankara, Turkey.

**SANAT (RESİM) EĞİTİMİNDE MÜZELERİN
KULLANILMASINDA İLGİLİ KURUM VE KURULUŞLARIN
KARŞILIKLI GÖREV VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ**

Vedat ÖZSOY* Levent MERCİN**

Özet

Bu çalışmanın amacı, sanat (resim) eğitiminde müzelerin kullanılabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların karşılıklı görev ve yükümlülüklerini belirlemektir. Eğitimin amacına ulaşmasına, okulların yapı ve işleyişine ilişkin ortaya çıkan yeni olgular, sanat eğitiminde yeni yöntemler, programlar ve alternatif mekânların kullanımını gerektirmektedir. Bütün bunların gerçekleştirilmesinde müzelerin önemli bir rol oynadığı belirtilebilir. Ancak, Türkiye'deki mevcut uygulamalar incelendiğinde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanıldığını söylemek oldukça güçtür. Genel eğitimle birlikte sanat eğitimi konusunda öğretmen yetiştiren kurumların, okulların, Kültür Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığının, Maliye Bakanlığının, müzelerin, basın-yayın ve diğer kamu ve özel sektör kuruluşlarının sorumluluklarının olduğu söylenebilir. Özellikle resmi kurum ve kuruluşlarla, tüm eğitim ve öğretim kurumlarının yasalarla belirlenmiş görevlerinin olması genelde müze eğitimi, özde sanat (resim) eğitimini yaygınlaştıracaktır.

Anahtar sözcükler: Müze eğitimi, sanat eğitimi, müzede sanat eğitimi

Abstract

The purpose of this study is to determine the connection between the mutual duties and responsibilities of institutions and associations for using the museums in art education. For the aim of the education new facts emerged from the schools construction and performance reaching the new methods in art education, the curriculum and using the alternative places are required. It can be said that the museums have an important role to realize all of these. However, it is rather difficult to say that the museums are used to aim at art education when one is inquired available practices in Turkey. It can be said that the institutions the teachers are trained in the field of general education and art education, the schools, the Ministry of Culture, the Ministry of National Education, the Ministry of Finance, museums, institutions of press-publications and the other institutions of public or private have responsibilities. Especially, having the duties determined by the laws for official institutions and the other educational and instructional institutions will spread the museum education in generally in and the art education particular.

Key words: Museum education, art education, art education in museum

Sanatın ve sanatçının desteklenmesi; başta sanat eserleri olmak üzere, tüm kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve yaşatılması konusu, 1982 Anayasasının 63. maddesinde: "Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır."; 64. maddesinde: "Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır." ifadeleri

Yazışma adresi: *Doç. Dr. Vedat Özsoy Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü 06500 Teknikokullar/Ankara. **Uzm. Levent Mercin Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Şehitlik/Diyarbakır.

İÇİNDEKİLER

Cilt 1, Sayı 3	Yaz 2003
Editörden	
M. Çağatay ÖZDEMİR	
Sınıfta İletişimde Karşılaşılan Davranış Problemleri	
Ayşegül ATAMAN.....	251-262
Karşılaştırılmalı Eğitim: Türk Eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemszenmesi	
Gereken Bir Alan	
İrfan ERDOĞAN.....	265-282
Toplam Kalite Sistemini Oluşturmada Temel Aşama: Standartların Belirlenmesi	
Yavuz ERİŞEN.....	285-301
Sanat (Resim) Eğitiminde Müzelerin Kullanılmasında İlgili Kurum ve Kuruluşların	
Karşılıklı Görev ve Yükümlülükleri	
Vedat ÖZSOY ve Levent MERCİN.....	303-318
İlköğretim Öğretmenlerinin Sahip Oldukları Eğitim Felsefelerine İlişkin Algılarının	
Değerlendirilmesi "Öğretmenlerin Eğitim Felsefeleri"	
Ahmet DOĞANAY ve Mediha SARI.....	321-337
Kuramdan Uygulamaya Beyin Fırtınası Yöntemi	
Mahmure NAKİBOĞLU.....	341-350
Öge Gösterim Teorisi'nin İlköğretim Matematik Öğretimindeki Etkililiği	
Yüksel DEDE.....	355-360
Yazım Kuralları.....	363-368

Gazi Üniversitesi yayınıdır. Yılda dört defa yayımlanır.
Publication of Gazi University. Published quarterly.

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Rıza AYHAN
Gazi Üniversitesi Rektörü

Editör / Editor

Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Legal Representative

Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN

Editör Yardımcıları / Associate Editors

Yard. Doç. Dr. Galip YÜKSEL

Yard. Doç. Dr. Necati CEMALOĞLU

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ülker AKKUTAY

Prof. Dr. Aşegül ATAMAN

Prof. Dr. Oya G. ERSEVER

Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Prof. Dr. Leyla KÜÇÜKAHMET

Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR

Prof. Dr. Fersun PAYKOÇ

Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN

Düzeltilmeler / Proofreaders

Yard. Doç. Dr. Paşa Tefik CEPHE

Arş. Gör. Yusuf DOĞAN

Okutman Ömer Faruk CANTEKİN

Teknik Yardımcılar / Technical Assistants

Arş. Gör. Haluk ÜNSAL

Arş. Gör. Okyay DOĞAN

Kapak Tasarımı / Cover Design

Öğr. Gör. Abbas KETİZMEN

Dizgi ve Sayfa Düzeni / Type & Page Setting

Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği (312) 341 90 60

Akademik Danışman ve Hakemler Kurulu / Advisory Board *

Prof. Dr. Nilüfer Voltan ACAR, Hacettepe	Prof. Dr. Latife BIYIKLI, Ankara	Doç. Dr. Nezihat GÜÇLÜ, Gazi	Prof. Dr. Ayla OKTAY, Marmara
Prof. Dr. Ülker AKKUTAY, Gazi	Prof. Dr. Zuhal CAFOĞLU, Gazi	Prof. Dr. Firdavs GÜNEŞ, Ankara	Doç. Dr. Servet ÖZDEMİR, Gazi
Prof. Dr. Yahya AKYÜZ, Ankara	Prof. Dr. Hikmet Y. CELKAN, Gaziantep	Prof. Dr. Banu Yazgan İNANÇ, Çukurova	Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK, Gazi
Doç. Dr. Fatma ALISINANOĞLU, Gazi	Doç. Dr. Temel ÇALIK, Gazi	Prof. Dr. Reşide KABADAYI, Dokuz Eylül	Prof. Dr. Fersun PAYKOÇ, ODTÜ
Prof. Dr. Ramazan ARI, Selçuk	Prof. Dr. Özcan DEMİREL, Hacettepe	Doç. Dr. Fitnat KAPTAN, Hacettepe	Prof. Dr. Enver Tahir RIZA, Ege
Doç. Dr. İsmihan ARTAN, Hacettepe	Doç. Dr. Çağlayan DİNÇER, Ankara	Doç. Dr. Emin KARIŞ, Gazi	Doç. Dr. Ziya SELÇUK, Gazi
Prof. Dr. Petek AŞKAR, Hacettepe	Prof. Dr. Süleyman DOĞAN, Ege	Prof. Dr. Cahit KAVCAR, Ankara	Prof. Dr. S. İlhan SEZGİN, Gazi
Prof. Dr. Aşegül ATAMAN, Gazi	Prof. Dr. Tayyip DUMAN, Gazi	Prof. Dr. Muharrem KEPEÇOĞLU, Marmara	Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN, Osmangazi
Prof. Dr. Gül AYDIN, ODTÜ	Doç. Dr. İrfan ERDOĞAN, İstanbul	Doç. Dr. Hüfize KESER, Ankara	Prof. Dr. Mahmut TEZCAN, Ankara
Prof. Dr. Hasan BACANLI, Gazi	Prof. Dr. Ş. Şule ERÇETİN, Hacettepe	Prof. Dr. Mehmet Ali KISAKÜREK, Ankara	Prof. Dr. Adil TURKOĞLU, Çukurova
Doç. Dr. Gülsün A. BASKAN, Hacettepe	Prof. Dr. Mustafa ERGÜN, Kocaeli	Prof. Dr. Hüseyin KORKKUT, Akdeniz	Doç. Dr. Mustafa YALÇINKAYA, Gazi
Prof. Dr. Hüseyin BAŞAR, Hacettepe	Prof. Dr. Oya G. ERSEVER, Hacettepe	Prof. Dr. Leyla KÜÇÜKAHMET, Gazi	Prof. Dr. H. İbrahim YALIN, Gazi
	Prof. Dr. Fatma GÖK, Boğaziçi	Doç. Dr. Ahmet MAHROĞLU, Gazi	Prof. Dr. Şefik YAŞAR, Anadolu
			Prof. Dr. Binnur YEŞİLİYAPRAK, Ankara

* Soyadına göre alfabetik sırada / In alphabetical order

Yaz 2003 Sayısına Katkıda Bulunan Hakemler / Additional Refrees For This Issue

Prof. Dr. İbrahim ARSLANOĞLU	Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK	Doç. Dr. İnayet AYDIN	Doç. Dr. Nezihat GÜÇLÜ
Prof. Dr. Halit ÇAL	Prof. Dr. Ömer PEKER	Doç. Dr. Temel ÇALIK	Yard. Doç. Dr. Melek ÇAKMAK
Prof. Dr. Leyla KÜÇÜKAHMET	Prof. Dr. Günsel RENDA	Doç. Dr. Nurten GÖKALP	Yard. Doç. Dr. Neşe TERTEMİZ

Her haklı saklıdır. Türk Eğitim Bilimleri Dergisinde yayımlanan görüşler, yazarların kişisel görüşleridir. Bu görüşler, hiçbir şekilde Gazi Üniversitesi ve Türk Eğitim Bilimleri Dergisini temsil etmez. Makaleler, sadece kaynak gösterilerek kullanılabilir. Türk Eğitim Bilimleri Dergisine gönderilen makaleler kesinlikle iade edilmez.

Adres / Address: Eti Mahallesi Ali Suavi Sokak No: 15/113 06570 Maltepe / ANKARA

Telefon / Phone: (312) 230 09 61-229 07 34

Elektronik / E-mail: tebd@gazi.edu.tr

Belgegeçer / Fax: (312) 229 55 17

İnternet sayfası / Web site: www.tebd.gazi.edu.tr

Abonelik

Yurt içi bireysel abonelik 25.000.000 TL, yurtiçi kurumsal abonelik 50.000.000 TL, yurtdışı abonelik ise 100 \$'dır. Abone olmak için yukarıda belirtilen abone bedelini Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Bütçe Daire Başkanlığı adına kayıtlı Ziraat Bankası Beşevler Şubesi 197279 numaralı hesaba yatırarak dekontunun belgegeçer ya da posta ile gönderilmesi gerekmektedir. Adınızı, açık adresinizi, posta kodunuzu ve hangi yıl için abone olmak istediğinizi lütfen belirtiniz. Tek sayı ve abonelik ile ilgili her türlü sorular için Arş. Gör. Haluk ÜNSAL ile iletişimi kurulabilir.

TEBD, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yardımlaşma ve Geliştirme Derneği tarafından desteklenmektedir.

TÜRK EĞİTİM BİLİMLERİ

SUMMER 2003 • VOLUME 1 • NUMBER 3 D E R G İ S İ

THE JOURNAL OF TURKISH EDUCATIONAL SCIENCES